

VERSLAG WERKBEZOEK NEDERLAND

SEPTEMBER-NOVEMBER 2004

SYLVIE MAJANA

INHOUDSOPGAVE

Inleiding.....	3
Structuur financiering Zorg en Welzijn	5
Algemene ontwikkelingen in de Nederlandse Zorginstellingen.....	6
Bezoek aan Zorgspectrum Het Zand	6
Stichting Pleyade	8
Het bezoek aan het Psycho Geriatrisch verpleeghuis" Elderhoeve"	8
Stichting Innoforte	9
Dagsociëteit voor mensen met een visuele beperking	11
Stichting Amant.....	12
De Riethorst in Geertruidenberg	13
Stichting Fatima	14
Hospies Rozendaal	16
Het Dr. Leo Kannerhuis, Centrum voor Autisme	17
Het Zonnehuis Doorn	18
Stichting Philadelphia	22
De Alzheimer Stichting	23
Stichting Wiesje	24
Bezoek aan Arcares	24
Bezoek aan Zeist (ZZG), Het Zeister Zendings Genootschap	24
Zinzendorf lezing	25
Bezoek aan het Regionaal Opleidings Centrum Amsterdam	26
Overzicht bezochte congressen en of Symposia	26
Afscheid van en dankwoord aan mijn Nederlandse Collega's.....	27
Conclusies en aanbevelingen.....	28

Inleiding

Het Zonnehuis –Doorn viert dit jaar haar vijftig jarig bestaan. Om dit heugelijke feit te gedenken zijn er een aantal activiteiten gepland, waaronder een congres. Om de samenwerking tussen “Huize Albertine in Paramaribo en het Zonnehuis-Doorn te accentueren heeft de congrescommissie als Thema gekozen: de ouderenzorg in Suriname.

Sinds mijn eerste bezoek aan het Zonnehuis in 1998 is er op regelmatige basis ondersteuning geboden bij de ontwikkeling van de ouderenzorg en voornamelijk de zorg aan dementerenden.

Dit veranderingsproces is nu ook in de overige zorginstellingen te merken. Het directeurencollectief dat naar aanleiding van deze ontwikkeling vastere vormen heeft aangenomen is zich goed bewust van het feit dat deskundigheids bevordering op het gebied van zorg aan dementerenden prioriteit heeft.

In de koepelorganisatie VPSI staat dit onderwerp ook hoog op de ranglijst. Trouwens de koepel heeft zich gecommitteerd aan het actieplan van de “Second World Assembly on ageing” gehouden in Spanje in 2002. In dit Actieplan zijn drie prioriteitsgebieden aangegeven ter bevordering van de leefsituatie van oudere personen n.l.: oudere personen en ontwikkeling; gezondheidszorg en welzijn; veilig en ondersteunend milieu.

In Suriname worden oudere personen gewaardeerd en erkend om hun ervaring en kennis. Mede hierdoor is het beleid erop gericht de zorg aan senioren in al haar facetten te verbeteren.

Eén van de methoden voor verbetering van de kwaliteit is gebaseerd op kennis en ervaring. Vandaar dat de uitnodiging van het Zonnehuis aan mij om een van de sprekers te zijn op het congres, in dankbaarheid is aanvaard. Inherent aan deze uitnodiging werd de gelegenheid geboden, mij gedurende drie maanden in Nederland te oriënteren in instellingen voor Zorg en welzijn.

In samenspraak met Ernst van Drumpt, voorzitter van de Initiatief Groep 2003, werd een lijvig oriëntatieplan opgesteld.

Vanaf dat moment geraakte ik figuurlijk gezien, zowel privé als zakelijk, in een stroomversnelling: afbouwen als Algemeen Directeur in Huize Albertine, mijn opwachting maken bij de koepel organisatie als stafmedewerker, mezelf inwerken en tegelijkertijd voorbereidingen treffen voor een drie maanden durend verblijf in Nederland.

Op zaterdag 28 augustus was het zover en stapte ik op het vliegtuig in Suriname om de volgende dag in Nederland aan te komen. Na de 100% controle op Schiphol was de ontmoeting met mijn familie allerhartelijkst. Gelukkig was er in de planning rekening gehouden met enkele dagen acclimatiseren waardoor ik ruimte had om in Den Bosch op verhaal te komen.

Op 04 september werd ik door Ernst van Drumpt naar het nieuwe logeeradres begeleid. In het verzorgingshuis "Oosterwolde" te Velp/Gelderland was voor mij een tweepersoons appartement gereserveerd.

Mevrouw Ineke de Jong directeur van verschillende Zorg instellingen bij de Stichting Innoforte ontving ons gastvrij en bij zoveel hartelijkheid voelde ik mij direct een beetje thuis.

Na een korte zakelijke bespreking waarbij instructies m.b.t. mijn woonomgeving en de inhoud van het oriëntatieplan werden doorgenomen, mocht ik mij in de nieuwe ruimte installeren. Vanuit deze thuisbasis zou ik de komende maanden verschillende provincies in Nederland doorkruisen.

In het verslag dat nu volgt krijgt u een indruk van de ondernomen activiteiten, er is getracht een objectief beeld te schetsen van de Nederlandse situatie met het accent op de structurele opbouw, omdat er vanuit de Surinaamse situatie meer behoefte is aan informatie m.b.t. de structuren in Nederland zijn .

De verslaglegging is ook niet in chronologische volgorde van de bezoeken weergegeven. Er is voor gekozen om clusters van dienstverlening zichtbaar te maken, zo dat het geheel van zorgaanbod voor de niet westerse lezer begrijpelijker overkomt.

Hopende dat dit verslag een goed beeld geeft van mijn oriëntatie wens ik u alvast veel leesplezier toe.

Den Bosch november 2004
S.Majana-Zamuel

Structuur financiering Zorg en Welzijn

De Nederlandse wetgeving voorziet sinds 1968 in de financiering van zorg via de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ).

Iedere Nederlander heeft een kostendekking bij langdurige ziekte, ouderdom en bij lichamelijk, en/ of geestelijke beperking.

In de AWBZ regeling is ook opgenomen welke diensten wel of niet vergoed worden.

Het Regionaal Indicatie Orgaan (RIO) is het landelijke orgaan waar aanvragen via de zorgklokken ingediend kunnen worden. Vervolgens is het de indicatie adviseur die zorgvuldig nagaat of er recht is op de aangevraagde zorg en welke aanvulling van zorg noodzakelijk is voor de cliënt.

De AWBZ regeling richt zich op de volgende zeven functies {7} :

1. Huishoudelijke hulp
2. Persoonlijke hulp
3. Verpleging
4. Ondersteunende begeleiding
5. Adviserende / activerende begeleiding
6. Behandeling
7. Verblijf

De AWBZ heeft jarenlang alle componenten van zorg kunnen vergoeden omdat er door de achtereenvolgende regeringen voldoende middelen ter beschikking konden worden gesteld. Momenteel zijn er onvoldoende middelen aanwezig en zijn bezuinigingen aan de orde van de dag. De financiering van alle componenten van zorg is niet langer een vanzelfsprekende aangelegenheid. De instellingen voor zorg en welzijn kampen meer dan ooit met begrotingstekorten die in de praktijk van alle dag voelbaar zijn voor zorgvragers en zorgverleners.

Vanuit dit gegeven mocht ik in de periode 28 augustus tot 28 november 2004 mij oriënteren in diverse instellingen.

Ik heb getracht om vanuit een Nederlandse optiek de situatie in ogenschouw te nemen. In dit verslag probeer ik zoveel als mogelijk elke vergelijking met de Surinaamse situatie te vermijden, omdat het om twee verschillende werelden gaat.

Algemene ontwikkelingen in de Nederlandse Zorginstellingen

In de Nederlandse zorginstellingen is het accent sinds kort verlegd en richt zich nu volledig op kleinschalig wonen. Bij de meeste instellingen die ik bezocht heb zijn er verbouwingen en of aanpassingen gaande. Hele huizenblokken worden met de grond gelijk gemaakt om nieuwe met betere accommodaties voor dementerenden in de plaats te krijgen, omdat het oude gebouw niet meer voldoet aan de eisen van de tijd. De voordelen van het kleinschalig wonen zijn ondermeer:

- een overzichtelijke woonomgeving waar de bewoner zich prettig en vertrouwd voelt.
- de verzorgers stellen persoonlijke aandacht voorop.
- door te werken met een vast dagprogramma wordt de bewoner meer structuur geboden.
- de aandacht voor professionele zorg is gegarandeerd omdat er altijd een verpleeghuis organisatie betrokken is.
- kleinschalige zorg is niet duurder dan de traditionele zorgvoorzieningen.
- de familie en overige relaties zijn altijd welkom.
- voorzieningen voor kleinschalige zorg zijn ook in de kleine gemeenten mogelijk waardoor de toegankelijkheid voor familie en overige relaties makkelijker verloopt.

Bezoek aan Zorgspectrum Het Zand

Deze organisatie staat in Zwolle en bestaat uit een vijftal locaties te weten:

- de Bergrust
- de Hulstkampen
- Weytendaal
- Woolhuis
- Zandhove

Zorgspectrum "Het Zand" richt zich in de dienstverlening op wonen, zorg en welzijn, dienstverlening, revalidatie / reactivering en crisis opvang gedurende 24 uur. De organisatie wordt op kundige wijze bestuurd door Mevrouw Gerrie Jansen en de heer Jan Bakker.

Zij worden door een diversiteit aan deskundig kader ondersteund in de aansturing van de bedrijfsprocessen, zoals de locatie directeuren en zorgadviseurs die op hun beurt weer bijstand verlenen in het complexe aanbod van zorg en diensten.

Het eerste contact met mevrouw Janssen was op het Centraal Station in Zwolle. Hoewel ik vaker in Nederland ben geweest is een dergelijke eerste werkdag eigenlijk wel spannend. Bij zo'n hartelijke ontmoeting kun je eigenlijk wel spreken van een goed begin is het halve werk.

Ik voelde mij dan ook volkomen op mijn gemak om het nieuwe dat op mij zou afkomen tegemoet te treden, het aanbod van een kopje koffie deed de rest.

Er werd een overzicht van de organisatie structuur en het meerjaren beleidsplan gegeven, hierop volgde een rondleiding door het gebouw complex, waarbij er direct kennis werd gemaakt met leidinggevenden die ik de komende dagen zou ontmoeten.

De oriëntatie over de verschillende locaties was verdeeld over een week. In zowel de hoofdlocatie, het Zand, als de overige locaties mocht ik meelopen in de zorg en begeleiding van cliënten.

Tijdens het meelopen met de activiteitenbegeleidster mocht ik meedoen aan de toepassing van muziek tijdens de massage en aroma therapie.

Het effect van de muziek en de kundigheid waarmee de massage werd toegepast werkte positief op de meeste bewoners. Een bewoner bleef erg onrustig; vanwege een spraakstoornis kon ze niet aangeven wat er aan de hand was. Een andere bewoonster speelde spontaan in door naast haar te zitten haar hand vast te houden en zachtjes tegen haar te praten. Het was ontroerend om te zien hoe dementerenden op een bepaald moment elkaar tot steun kunnen zijn. Wij mensen met veel "minder beperkingen " kunnen hiervan leren.

De aandacht is ook sterk gericht op de wensen van de bewoners, zo serieus dat er niet geschroomd wordt om een vaart met een luchtballon boven Zwolle te verwezenlijken. Een van de locatie managers in de omgeving van Staphorst gaf aan dat een wens ook kan zijn, 's morgens vroeg de veemarkt bezoeken. En dat dit soort wensen ook gehonoreerd worden.

In Staphorst heb ik de locatie Berghove bezocht. Een kleinschalige woonzorg voorziening waarbij het accent ligt op benadering van de eigen thuissituatie. De aanblik van bewoners in traditionele klederdracht gaf inderdaad een beeld van zich in de eigen omgeving wanen.

Naar verluid, heeft het lang geduurd voordat de bewoners van Staphorst ertoe konden overgaan zich in een verzorgingshuis te laten opnemen. Zoals het zich laat aanzien maakt de acceptatie van het zorgcentrum een positieve ontwikkeling door.

Een van de hot issues op dit moment betreft de voedings situatie van ouderen in verpleeghuizen. In de praktijk blijkt dat de vocht- en voedselvoorziening voor deze doelgroep nog verbetering behoeft. De zorgverleners hebben zich dit gerealiseerd en in het kader hiervan is er een onderzoek geweest naar de voedingstoestand van oudere personen. De uitkomsten werden in een avondsessie met verpleeghuisartsen besproken. Het blijkt dat een aanzienlijk deel van de doelgroep zich eenzijdig voedt en dat soms vóór de opname reeds deficiënties zijn opgetreden.

Er zijn ook aanwijzingen hoe het verplegende personeel kan inspelen om erger te voorkomen. De richtlijnen zijn bedoeld als handreiking voor een verantwoord vocht en voedsel toediening.

Stichting Pleyade

Heel Nederland is bezig met transformaties van verpleeghuizen en woonzorgcentra, ook de stichting Pleyade heeft de traditionele zorgvisie uit de jaren zeventig verlaten en heeft een nieuw concept voor welzijn, verpleeg/zorg en service voorzieningen uitgewerkt. De uitgangspunten zijn gestoeld op kleinschaligheid, betaalbaarheid, differentiatie en spreiding. De instellingen in Arnhem Zuid nl: de Akkerwinde, Laurentius, Elderhoeve en het wooncentrum Waalstaete te Persikhaaf maken deel uit van dit vernieuwingsplan. De vernieuwing richt zich niet alleen op het bouwtechnische, maar ook op de woonomgeving, de wijk of buurt waar de cliënt vandaan komt. Het vertrekpunt bij deze visie is dat de cliënt gehuisvest wordt in de omgeving van zijn / haar sociale netwerk. Vanuit deze vertrouwde plek zal een diversiteit aan zorgindicaties geboden worden. Een van de aspecten van kleinschalig wonen is dat alle bewoners een eigen appartement krijgen. De bedoeling is dat de plannen in 2007 afgerond zullen zijn.

Het bezoek aan het Psycho Geriatriesch verpleeghuis" Elderhoeve".

Dit huis biedt opvang aan tweehonderd ouderen. Behalve de woonfunctie biedt de organisatie ook dagbehandeling, avond en nacht verzorging aan thuiswonenden met een psychogeriatrische indicatie. Ouderen die extern wonen kunnen onder de noemer tijdelijke opvang vier tot acht weken gehuisvest worden. De mogelijkheid voor crisis opvang is ook aanwezig.

Cliënten met een psycho –geriatrie indicatie hebben de neiging tot dwalen, om van de nood een deugd te maken is het loopcircuit behangen met kunstwerken. De looproute geeft ook toegang tot de zogenaamde belevingskamers, deze zijn en soort eilandje in het loopcircuit en vormen een mix van geluiden, geuren, prikkelende en indrukwekkende kleuren. De bedoeling is dat de oriëntatie van de wandelaar voor zover mogelijk wordt aangescherpt. De prachtige Hollandse landschappen in de badkamers en de ontspannen muziek zijn ook op beleving gericht. De bewoner kan de prachtige Hollandse landschappen vanuit het bad bewonderen, terwijl hij / zij de ontspannen muziek op zich laat inwerken.

Stichting Innoforte

Deze stichting is een organisatie voor maatschappelijke dienstverlening welke zich richt op welzijn van ouderen. Het beleid streeft ernaar, dat ouderen zolang mogelijk zelfstandig en onafhankelijk hun leven kunnen leiden. De mogelijkheden om dit te realiseren zijn verweven in de aanbieding van de volgende zorgcomponenten:

- Zorg aan huis
- Alarmering, ouderen advisering, woonzorg complexen, dag sociëteiten en kleinschalige verpleeghuiszorg, voorts biedt zij services als restaurants en dienstencentra.
- De visie hierbij is dat zelfstandig wonende ouderen voor hun dagelijks functioneren op een vrij simpele manier een beroep kunnen doen op ondersteuning vanuit de stichting. Deze ondersteuning kan vanuit de volgende locaties aangeboden worden:
  - Innoforte Velp – Zuid bestaat uit:
    - Oosterwolde
    - H.A Lorentzhuis
    - Broeckerhave.
    - Thuiszorgzorg
  - Innoforte Velp-Noord / Rozendaal bestaat uit:
    - De Biesdel
    - 't Jagthuis
    - Nieuw Schoonoord

De directeur Mevrouw Ineke de Jong gaf mij niet alleen een rondleiding, maar ik mocht ook meelopen en meedoen aan activiteiten op de verschillende locaties zoals Oosterwolde, 't Jagthuis en Nieuw Schoonoord en gesprekken voeren met de medewerkers.

Het meewerken heeft als voordeel dat ik in direct contact stond met de medewerkers, bewoners en/of cliënten. De rechtstreekse informatie, het simpele contact met de bewoners vanuit hun eigen belevingswereld gaf een betere invulling aan wat door de superieuren verteld is geworden. Voor de bewoners zelf was het ook fijn om iemand uit een andere cultuur te ontmoeten. Eén van de prettige ontmoetingen met bewoners betrof het huiskamer project. Vermeldenswaard is dat elk project of handeling in protocollen is vastgelegd. Het doel van het huiskamer project is zorgen voor een zinvolle dagbesteding. Wat wordt er zoal gedaan in de huiskamer?

De activiteiten voor de dag zijn doorgaans goed zichtbaar voor bewoners en medewerkers op een bord, als volgt aangegeven.

Wat gaan we doen?

- ontbijten
- * Koffie drinken
- * Krant lezen
- * Soep en brood * Rusten
- Avond maaltijd wie komen er?
- Welke dag is het vandaag.
- Wie werken er vandaag mee?

Bewoners komen uit hun appartement aangelopen, al dan niet met begeleiding. De tafel wordt door een medewerkster gedekt. Er is een variëteit aan beleg en brood soorten. Enkele bewoners hebben ondersteuning nodig bij het eten. Weer anderen kunnen redelijk zelfstandig hun ontbijt verzorgen. Na het ontbijt worden de actualiteiten van de dagbladen aan de bewoners voorgehouden. Dit is een dagelijks terugkerende activiteit.

Op een van de pagina's van de krant stond een grote aap afgebeeld die zijn tong uitstak. De activiteiten begeleidster liet de foto aan de bewoners zien met de vraag of ze het dier herkenden. Niemand zei direct dat het een aap was, de reacties waren meer gericht op de tong . Kreten van "lieve help wat een tong zeg", werden opgevolgd met " moet je es kijken het is een baviaan".

De ervaringen met apen kwamen los: van de apenheul in Apeldoorn tot een omhelzing van een aap in Indonesië. Hieruit bleek dat deze mevrouw in haar Jeugd in Indonesië had gewoond. Met dit verhaal uit een ver land bleek dat er meerdere deelnemers uit de groep een of andere buitenlandse ervaring hadden opgedaan. Het onderwerp baviaan was afgesloten en vakanties naar verre landen kondigden zich aan. Het geheugen werd op die manier behoorlijk geprikkeld, zelfs de minder spraakzame bewoners hadden behoefte hun reiservaringen met anderen te delen.

Dagsociëteit voor mensen met een visuele beperking

Deze voorziening maakt ook deel uit van dienstverlening van stichting Innoforte. De bedoeling is dat mensen met een visuele beperking onder professionele begeleiding elkaar in een ontspannen sfeer ontmoeten. De praktijk wijst uit dat slechtziende ouderen vaak problemen hebben met het halen van boodschappen, bereiden van maaltijden en het goed onderhouden van sociale contacten, vooral door het laatste kunnen zij in een sociaal isolement geraken. In de reguliere voorzieningen is er niet altijd een passende oplossing voor dit specifieke probleem.

De dagopvang biedt daarom ook mogelijkheden voor ondersteuning in hun zelfstandigheid, de wensen en behoeften van de deelnemers worden serieus genomen.

In samenwerking met de organisatie Sensis worden er adviezen gegeven over zelfstandigheid en aanpassingen aan de beperking.

De deelnemers zijn erg op elkaar betrokken en vullen elkaar, waar nodig, aan. Een leuk voorval betrof een cliënt die naar de pedicure ging.

Tijdens de voetbehandeling, bleek dat ze twee verschillende sokken aan had, een zwarte en een blauwe. Omdat ze het verschil in kleur niet goed kon zien was dit haar overkomen. In de groep vertelde ze het voorval, aan advies werd haar voorgehouden op een bepaalde manier knopen in de sokken te maken, waardoor ze kon voelen welke knopen bij elkaar horen. De cliënten leven ook erg met elkaar mee, als er een afwezig is wordt er in onderling overleg contact opgenomen. Het oefenen bij de computer voor enkelen die met de loep leerden werken was erg bijzonder. Zij die reeds de ervaring hadden hielpen de nieuwkomers met veel geduld en humor. *De groepsbinding was bijzonder.*

Bezoek aan de diabetes verpleegkundige

De diabetes verpleegkundige, de huisarts en de diëtiste hebben een nauwe samenwerking. In het belang van de patiënt is het belangrijk dat ze goed op elkaar zijn afgestemd. De rol die de verpleegkundige hierbij vervult richt zich o.a. op het volgende:

- Vroege opsporing van complicaties, eventueel voorkomen en of verminderen hiervan.
- Stimuleren van een optimale instelling van de patiënt, door middel van vragen, algemene controle gericht op aanwezige klachten. De educatie neemt een centrale plaats in. Er is een ruime hoeveelheid voorlichtingsmateriaal voor haast elk facet van het leven. Concreet denk ik hierbij aan de spelregels bij sport en bewegen, voeding en drank, voetverzorging en een gids bij het reizen.

Deze voorziening is voor zowel cliënten binnen als buiten de zorginstelling toegankelijk.

Stichting Amant

De Stichting Keizorg is sinds kort gefuseerd en heet nu Stichting Amant. Deze Stichting richt zich niet alleen op de ondersteuning van oudere personen, maar adviseert en begeleidt via het consultatie bureau ook jonge ouders voor en na de geboorte van hun kind. De gemeentes zenden een bericht van geboorte naar de instelling, vervolgens wordt er een afspraak gemaakt voor huisbezoek en het consultatie bureau. De activiteiten op het consultatie bureau omvatten ondermeer het wegen, meten v/d lichaamslengte het meten van de schedel omtrek en het vaccineren van het kind.

De begeleiding van ouders en kind heeft betrekking op de lichamelijke, psychologische en sociale ontwikkeling tot het vierde jaar.

Voor ouderen zijn er woonvoorzieningen in de Lichtenberg en Nijenstede. De lichtenstijn staat garant voor verpleeghuiszorg op zowel somatische als psychogeriatrisch gebied.

Tijdens de rondleiding gaf Jan Willen de Koning de nieuwbouw plannen aan . Nederland verkeert in een fase van verandering op het gebied van woonzorg, het is de bedoeling dat alle bewoners een eigen appartement betrekken . Om aan deze eis te voldoen wordt er veel afgebroken en aangepast.

Op de afdeling Berkenhof werd informatie gegeven over de benadering van bewoners met het syndroom van Korsakov.

Dit syndroom is een vorm van dementie, die vaak voorkomt bij cliënten met een ernstige alcohol verslaving.

Er wordt ingespeeld op de zorgvraag vanuit de empathisch-directieve methode. Het laatste staat voor sturing door middel van directieven / aanwijzingen. De zorgvrager heeft meer baat bij een combinatie van een vaste structuur en een vertrouwensrelatie met de zorgverlener.

De aanwijzingen zijn erop afgestemd om beter met tekorten om te gaan. De patiënt ervaart hierdoor steun bij de dagelijkse gang van zaken.

De aanwijzingen zijn volgens het 4K model(Kort, KonKreet. Konsequent, Kontinu en respectvol) ontwikkelt. Deze benadering biedt de cliënt veiligheid en zekerheid. De ervaring leert dat Korsakov patiënten een beperkt ziekte besef hebben, toch is elk mens uniek en zal de zorgverlener de verschillen in sociaal milieu, levensstijl, beroep en opleiding, levensgebeurtenissen, waarden en normen, karakter en persoonlijkheid goed in de gaten moeten houden.

Er is een toename van het aantal Korsakov patiënten in Nederland.

Momenteel zijn er ongeveer 8000 en volgens de statistieken doet het syndroom zich op steeds op jongere leeftijd voor en zijn de stoornissen bij de opname ernstiger dan tien jaar geleden. Ook het aantal vrouwelijke korsakov patiënten neemt in aantal toe. De Surinaamse delegatie heeft deze informatie rondleiding zeer op prijs gesteld.

De Riethorst in Geertruidenberg

Het bezoek aan de Riethorst was in eerste instantie bedoeld om met dr. Schols van gedachten te wisselen en mogelijkheden te bekijken voor het onderzoek naar vormen van en voorkomen van dementie in Suriname. Vervolgens zou er met elkaar afgestemd worden over de te houden inleidingen op het congres van het Zonnehuis te Doorn.

Dr. Schols is verpleeghuisarts / directeur patiëntenzorg in de Riethorst tevens bijzonder hoogleraar Chronische Zorg aan de Universiteit van Tilburg.

Zoals eerder vermeld bevindt de zorg aan dementerenden in Suriname zich in een fase van ontwikkeling. Het streven is erop gericht om bij elke zorginstelling een unit voor chronisch verpleeg behoeftige patiënten op te zetten. De grote instellingen beschikken reeds over zulke units. Terwijl er gewerkt wordt naar fondswerving voor meer units in de overige instellingen, is er tegelijkertijd ook aandacht voor psychologisch onderzoek bij psychogeriatrische patiënten in Suriname.

De uitslagen zouden een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de indicatiestelling en diagnostiek. De vormen van dementie zouden gecategoriseerd kunnen worden, waardoor de behandeling en begeleiding van de patiënten doelgerichter zouden kunnen plaatsvinden. Omdat de aanpak bij dementie een multidisciplinaire benadering vereist, heeft Suriname gelijk zicht op het aantal ontbrekende disciplines en kan planmatig gewerkt worden naar training en aanvulling van professionele werkers.

In Nederland duurt een dergelijk onderzoek totaal 4 uur per patiënt.

Als maatstaf voor Suriname is het aantal van 300 patiënten aangehouden. Concreet komt het erop neer dat er 1200 uur nodig zijn voor onderzoek. Het totaal onderzoek zou dus meer dan 50 dagen duren [1200 : 24= 50]. Bij de planning van dit onderzoek zal er rekening mee gehouden moeten worden dat dit een vrij kostbaar onderzoek wordt, gezien de tijd die hieraan besteedt zal worden. Na deze bespreking waarbij vanuit de Riethorst medewerking werd toegezegd, volgde een rondleiding met drs. Frank Staal door enkele locaties van het verpleeghuis. Een bijzonder enthousiaste kok vertelde over het klaarmaken van een groot aantal {ongeveer 800 } maaltijden per dag. Wij mochten meelopen in het traject dat de voedselketen aflegt voordat de maaltijd kant-en-klaar bij de cliënt / patiënt wordt opgediend.

Stichting Fatima

Deze stichting is gelokaliseerd in Nieuw Wehl in de provincie Gelderland. Fatima richt zich op de zorg en de begeleiding van mensen met een verstandelijke beperking. Concreet komt het erop neer: een huis om in te wonen en passende zorg. Ook zijn er vormen van gezamenlijk wonen, activiteitenbegeleiding in werk, vrije tijd en arbeidstraining.

In de organisatie staat centraal dat alle bewoners recht hebben op welzijn. Door ondersteuning van de eigen mogelijkheden wordt door een scala van professioneel opgeleide medewerkers getracht het recht van de bewoners in samenspraak met de wettelijke vertegenwoordigers te verwezenlijken. De ruim 350 bewoners van Fatima wonen voor een deel in de hoofdlocatie in Nieuw Wehl en een ander deel verblijft op locaties als Doetichem, Didam, Steenderen en Wehl.

De beleidsvoering van de organisatie ligt in handen van de bestuurder Ernst van Drumpt en de overige leden van het management team.

Tijdens de rondleiding op de eerste dag viel mij op dat het terrein goed werd onderhouden. Van de directeur begreep ik dat het onderhoud door een medewerker van de tuindienst in samenwerking met de bewoners plaats vond. Sommigen hadden als taak het vuil op te halen en andere tuinklusjes te klaren.

Een andere bijzonderheid van de eerste dag was dat er door een firma een nieuwe huifkar aan de stichting werd geschonken. Op de hoofdlocatie van Fatima is een manege genaamd "Zandewierde". Hier zijn er speciale voorzieningen voor mensen met een lichamelijke en of geestelijke beperking die graag paard rijden. Ze worden in de gelegenheid gesteld op het paard zelf te rijden, maar kunnen als dit om welke reden dan ook niet mogelijk is in de huifkar tochtjes maken of gebruikmaken van het huifbed. Het systeem met het huifbed is als volgt: Een koppel getrainde pony's die in een soort stalen frame lopen wordt over de ruggen heen een stevig zeildoek gespannen. De bewoner komt op dit zeil te liggen en wordt door de bewegingen van de dieren en de warmte van hun lichamen op een aangename manier gemasseerd. De bewuste bewoner genoot zichtbaar van het huifbed rijden. Voor de familie en de overige toeschouwers was het ook fijn om te ervaren dat mensen met een meervoudige beperking ook op een creatieve manier kunnen meedoen aan paardrijden.

De dagbesteding bij Fatima is in vele variaties aanwezig en er zijn verschillende clusters van dagbestedinggroepen.

De voorkeur en de mogelijkheden of beperkingen van de bewoners en cliënten zijn mede bepalend voor de activiteit waaraan zij deelnemen. Een groep is ondergebracht bij de onderneming zoals de industrie groep, Kaarsenmakerij en de Houtgroep, het atelier en de pottenbakkerij.

De producten die op deze afdelingen worden gemaakt zoals kaarsen, speelgoed en ansichtkaarten worden in de Fatima winkel ten verkoop aangeboden. De kunstenaars exposeren in het atelier naast de winkel alsook op andere locaties in de regio.

Een andere dagbestedinggroep is ondergebracht in de tuin en dierengroep, waarbij tuinonderhoud en dierenverzorging, alsook paard- en huifkar rijden behoren.

Fatima beschikt over een centrum voor bijzondere tandheelkunde.

Deze afdeling heeft zich gespecialiseerd in de behandeling van angstige patiënten en mensen met een verstandelijke beperking. Voor de familie van vele cliënten is dit wel een prettig gegeven zich omringd te weten met zoveel deskundigheid.

Geestelijke verzorging

De pastor geeft invulling aan de geestelijke verzorging van de cliënten en hun familie. De kerkdiensten worden zoveel als mogelijk aangepast aan de doelgroep. Wekelijks komen er groepen samen voor beleving op allerlei levensmomenten. Voor cliënten met een ernstig verstandelijke beperking zijn er mogelijkheden om de snoezendiensten te bezoeken. De uitdrukking snoezelen is ontstaan uit de twee Nederlandse woorden snuffelen en doezelen. Hiermee wordt bedoeld een ontspanning gerichte activiteit waar doormiddel van zintuiglijke prikkels een eigen belevingswereld wordt aangereikt. In de dag besteding neemt snoezelen een belangrijke plaats in. Bij levensbeschouwelijke zaken zoals kerkdiensten werkt snoezelen ook heilzaam.

Radio uitzending

De bewoners van Fatima hebben door middel van Radio Okidoki een wekelijks programma bij Optimaal FM [frequentie 94.7 FM]. Hier mocht ik te gast zijn bij enkele bewoners die belangstelling hadden voor Suriname. De vragen hadden ondermeer betrekking op het land, de inwoners, de cultuur en verschillen en overeenkomsten met Nederland. In de korte pauzes was overwegend Surinaamse muziek. De stemming was bijzonder goed, het was een fijne ervaring om mee te maken dat ook mensen met een beperking binnen hun mogelijkheden een eigen uitzending kunnen verzorgen.

De groep bestond uit vijf volwassenen, de bestuurder en de groep verantwoordelijke van Fatima, de presentator, en de producer.

Vrijwilligers

Fatima beschikt over een groot aantal vrijwilligers, die ondersteunend naar de professionele zorg toe werken. Dankzij deze hulp kunnen de extra activiteiten goed verlopen. Vrijwilliger zijn is geen vrijblijvende aangelegenheid; er is een overeenkomst opgemaakt, waarin vastgelegd is wat partijen van elkaar mogen verwachten. De personen die hiervoor kiezen zijn zich ook bewust van hun verantwoordelijkheid, vandaar dat hun inzet ook erg op prijs wordt gesteld.

Hospies Rozendaal

Rozendaal is een kleinschalige woonvoorziening voor de opvang van patiënten in de laatste levensfase, het ligt midden in een prachtig natuurgebied. De natuurlijke omgeving en de deskundige zorg zijn bedoeld om cliënten en hun familie tot rust te doen komen en op een waardige wijze afscheid te kunnen nemen van het leven. De ernstig zieken die er worden opgenomen zijn niet meer te genezen, vandaar dat deze plek een pallium/mantel voor ze wil zijn. Het uitgangspunt is dat niemand een ander kan behoeden voor de dood, maar je kunt de ander niet aan zijn lot overlaten. Als het uur van de dood nadert kun je een mantel om hem heen slaan om hem te behoeden tegen dreigende gevaren van ziekte en ontlustering. De hospies streeft naar goede medische, verpleegkundige en psychosociale zorg, hierdoor wordt de kwaliteit van de laatste levensfase tot het einde gegarandeerd. De totaal omvattende zorg is gericht zowel op de patiënt als zijn familie. Het aanbod van zorg heeft zich zo ontwikkeld dat de zelfstandigheid van de patiënt, {24 uur bereikbaarheid}, de psychosociale begeleiding van de patiënt, consultatie en medische zorg een belangrijke plaats innemen. Er wordt veel aan gedaan om een huiselijke sfeer te creëren waarin de patiënt zich thuis voelt. Om deze visie zo dicht mogelijk te benaderen krijgen patiënt en familie de ruimte de kamer met persoonlijke spullen in te richten. Voor de familieleden en vrienden zijn geen beperkingen m.b.t. de bezoektijden. Ook zijn er speciale kamers voor het geval zij willen overnachten. Er wordt 24 uur zorg geboden aan patiënten die vanwege de ernst van de aandoening niet meer in de thuissituatie kunnen vertoeven. Palliatieve zorg vereist een multidisciplinaire aanpak. Het team bestaat ondermeer uit een arts, verpleegkundigen, hoofd zorg en overige medewerkers. Na het overlijden kan de familie nog geruime tijd terecht voor begeleiding tijdens het rouwproces. Deze instelling maakt deel uit van het Leger des Heils stichting Welzijn en Gezondheidszorg.

Het Dr. Leo Kannerhuis, Centrum voor Autisme

Deze instelling is een gespecialiseerd kinder- en jeugdpsychiatrisch ziekenhuis met een gedifferentieerd zorg/behandelaanbod voor mensen met autisme. Tevens fungeert dit huis als kenniscentrum voor consultatie, detachering, voorlichting, opleiding en onderzoek met betrekking tot autisme. Er wordt ook een actief beleid gevoerd op de ontwikkeling van specifieke zorg, kennis en behandelmethodieken. Autismen is een aangeboren hersenstoornis die beperkingen veroorzaakt in verschillende gradaties tijdens de ontwikkeling en op alle levensgebieden.

Vandaar dat er de laatste jaren gesproken wordt van een autisme spectrum stoornis. De belangrijkste kenmerken van deze stoornis uiten zich in het leggen van contacten, communicatie en taalgebruik. Mensen met autisme kenmerken zich voorts door een beperkt voorstellingsvermogen, weinig interesse en hebben moeite met veranderingen. Per individu kan de aard en de zwaarte van de beperkingen sterk verschillen.

Omdat mensen met deze vorm van handicap beperkt zijn voor wat hun invoelingsvermogen betreft en daardoor weinig begrip voor sociale situaties kunnen opbrengen, zijn ze hun hele leven afhankelijk van anderen. Bij het dr. Leo Kanner Behandelinstituut staat de visie levensloop begeleiding centraal. Het behandelteam onderschrijft de belangrijkheid van het sociale systeem vandaar dat de omgeving van de cliënt bij de therapie wordt betrokken.

De hulpvraag verloopt via de polikliniek, de cliënt wordt aan een onderzoek onderworpen en er wordt vastgesteld welk behandelprogramma het beste is. De kinderkliniek is voor de leeftijd groep 6-14jaar en is gericht op een "open klinische setting". De therapie vindt plaats in de leeftijdsgroep op school en thuis en omvat groepsgerichte zowel persoonlijke trainingen en behandelingen. Er is ook een mogelijkheid voor deeltijd behandeling voor thuis wonende kinderen.

De jongerenkliniek is bestemd voor de leeftijdsklasse 14-21 jaar.

De behandeling doormiddel van de leefgroep is afhankelijk van het niveau van functioneren. Er wordt gebruik gemaakt van externe clubs / scholen, de directe omgeving van de cliënt, stage of werkplaatsen.

Naast de jongeren kliniek is er ook een ambulante deeltijd behandelvoorziening. Het criterium is, dat de sociale omgeving van de cliënt bereid en in staat geacht moet worden om mee te helpen aan de behandeling.

Het dr. Leo kanner huis vervult veel meer rollen in de Nederlandse samenleving dan hier beschreven staan.

Het Zonnehuis Doorn

Zoals in het voorwoord gesteld, is deze oriëntatie gekoppeld aan de viering van het vijftig jarig bestaan van het Zonnehuis-Doorn. De directie van het Zonnehuis heeft een feest programma opgesteld, waarin verschillende evenementen over het jaar verspreid zullen plaats vinden. De activiteiten zijn in januari opgestart met een nieuw- jaarsreceptie . Gelijk daarop volgde een symposium voor bewoners. Het accent werd gelegd op de visie van de bewoners m.b.t. de geestelijke verzorging in het verpleeghuis. In maart werd een reünie voor oud- medewerkers gehouden.

Het maandelijks samen dineren is ook heel goed aangeslagen en zal ook na het jubileum jaar voortgang hebben. Vervolgens werd er een succesvolle opendag voor medewerkers, cliënten en buurt bewoners georganiseerd. Een activiteit welke als zeer succesvol is ervaren, betreft de rondvaarten van Harderwijk naar Amersfoort visa versa. De vrijwilligers mochten ook genieten van een eigen activiteit die in een van de dierenparken werd gehouden.

De volgende activiteit betrof het congres met als Thema " de Zorg voor dementerenden in Suriname". De organisatie was tot in de puntjes verzorgd en de belangstelling was overweldigend. Een Surinaams hoekje met souvenirs en informatie over de VPSI, folders en foto materiaal van de verschillende instellingen verhoogden de Surinaamse sfeer. Ernst v Drumpt die een voorhoede rol vervuld heeft bij de totstandkoming van dit congres, verzorgde de opening. De aanwezigen werden hartelijk welkom geheten en er werd een kort overzicht gegeven van de genodigden en de reden voor accentuering van de Zorg in Suriname. Vervolgens mocht ik de ontwikkelingen in Suriname vanuit het verleden, het heden en de toekomst perspectieven belichten. Aan de hand van foto materiaal welke tijdens de lezing werd vertoond werden de luisteraars levendig betrokken bij het land met zijn vele contrasten.

Dr. Jos Schols vertolkte op enthousiaste wijze zijn ervaringen vanuit Suriname. De indrukken die hij er had opgedaan werden met foto's verduidelijkt. Het verschil tussen Suriname en Nederland m.b.t. de aanschaf van materiaal en hulpmiddelen voor de zorg werd goed zichtbaar. De conclusie was dat Surinaamse Zorg instellingen met relatief weinig middelen toch het meest haalbare proberen te bereiken.

Na de presentaties volgde een levendig debat.

De dagvoorzitter Ernst van Drumpt heeft zich voortreffelijk van zijn taak gekwetend door juist die elementen uit het debat voor het voetlicht te brengen, waardoor de discussie tot het einde toe interessant en levendig bleef.

De Surinaamse delegatie bestond verder uit Dennis Rust, Willy Vinkwolk en Ponimin Pawirodinomo. Naast de vele aanwezigen hebben zij door het helpen verduidelijken van de Surinaamse situatie ook bijgedragen tot het welslagen van het debat. Drs. Marco Blom van de Alzheimer stichting gaf een beschouwing op het gepresenteerde en vertolkte de bereidheid van zijn organisatie bij de ondersteuning voor de zorg aan dementerenden. Een concrete toezegging was de beschikbaarstelling van voorlichtingsmateriaal in de gewenste aantallen.

Er werd voorgesteld dit traject te vervolgen door de initiatiefgroep om te vormen tot een stichting. De reden hiervoor is dat er op vele gebieden slagvaardiger gewerkt kan worden. Ook werd het voorstel gedaan, de stichting door een nog op te richten werkgroep te laten ondersteunen. Belangstellenden werd de ruimte geboden zich na afloop te registreren. De Surinaamse delegatie gaf aan, dat er behoefte is aan ondersteuning bij kennisoverdracht, materiele hulp en literatuur voorziening. Het geheel werd afgesloten met een Surinaams buffet dat door de koks van het Zonnehuis met veel zorg en creativiteit in elkaar was gezet.

Terugblikkend op de voorbereiding kan gesteld worden dat de congrescommissie onder leiding van Simon Best, Joanne de Winter en Jan Roelofs, in samenwerking met initiatief groep 2003, voortreffelijk voorwerk heeft gedaan. Het doel van dit congres was gericht op de verdere ontwikkeling van de zorgverlening aan de dementerenden in Suriname. Reeds maanden van te voren werd er over en weer gemailld over de inhoudelijke kant van het congres. Lang voor mijn komst in Nederland werd ik geïnformeerd over de vorderingen en werd mijn inbreng daarbij erg op prijs gesteld. Hierdoor was het voor Dennis, Ponimin, Willy en ik niet moeilijk om de rode draad in de ontwikkelingen te volgen.

De ondersteuning van zowel de Nederlandse als Surinaamse zijde heeft het mede mogelijk gemaakt dat ik bij aankomst in Nederland geen moeite had de draad op te pakken.

Zoals u reeds begrepen hebt zou mijn oriëntatie drie maanden duren.

Afgesproken was dat Ernst en ik het tiendaagse bezoek van de Surinaamse collega's zouden voorbereiden. Dit bezoek duurde van 27 september tot 08 oktober 2004.

Op 28 september vond de eerste bespreking plaats. Omdat wij vanuit Amsterdam, Ede, Almere en Velp moesten komen, werd afgesproken dat wij elkaar op Hoog Catherijne bij het Centraal station in Utrecht zouden ontmoeten.

Deze bespreking was bedoeld om elkaar in te praten over de vorderingen bij het congres, het rooster door te nemen en reisafspraken te maken.

De bezoeken die in dit kader zijn afgelegd betreffen de volgende instellingen: stichting Keizorg, het Zonnehuis Doorn, Symposium belevingsgerichte zorg in Bernardus Fontis Amsterdam, Stichting Innoforte, het Regionaal Opleidings Centrum in Amsterdam, het bestuur van St. Wiesje, Stichting Fatima, Verpleeghuis Venser Fontis /Amsterdam en Eben Haezer in Amsterdam zuid Oost, Dagopvang voor Surinamers Kraka.

Geestelijke verzorging

De geestelijke verzorging neemt in de verpleeghuissector een ondersteunende plaats in. Geestelijke verzorging is gestoeld op een professionele en ambtshalve begeleiding van en hulpverlening aan mensen vanuit en op basis van geloof en levensovertuiging. Het accent ligt voor een groot deel op de begeleiding bij zingevingsvragen en verwerkingsprocessen waar hulp bij nodig is. Om een positieve bijdrage te kunnen leveren aan de geestelijke welzijn van de bewoners is een zekere mate van professionaliteit noodzakelijk. Ds. Prinsen en ik mochten samen een kerkdienst verzorgen waarbij het avondmaal aan dementerenden werd bediend. Er zijn ook gesprekken gevoerd over trainingen in Suriname met betrekking tot een verdieping van het pastoraat aan dementerenden. Het vervolg traject zou door Bisschop J. Kent, directeur van het Theologisch Seminarie in Suriname, verder met het Zonnehuis doorgepraat worden. In dit kader was er samen met Ernst van Drumpt een ontmoeting met geestelijke verzorgers van de Zonnehuis Groep, waarbij ervaring werd uitgewisseld over de geestelijke verzorging in Suriname.

Overleg met de voormalige bestuurder en Manager ad interim

In verband met de samenwerking met Huize Albertine was het nuttig om een evaluatie gesprek met Ernst v. Drumpt en Jan Roelofs te voeren. Als positieve ontwikkeling kunnen wij de volgende zaken aanmerken:

- De oriëntatie in het Zonnehuis in 1998 door de algemene directeur
- Het Congres in Paramaribo met ondersteuning van de directie van het Zonnehuis in 2000
- Het openen van een dagopvang voor dementerenden in Huize Albertine 31 Okt 2001
- Vervolg trainingen aan pastores in samenwerking met het Theologisch seminarie in Paramaribo 2001
- Trainingen aan Directeuren, en medewerkers van zorginstellingen door Ernst V Drumpt 2003
- Bezoek directeuren Nederlandse Zorg instellingen in juni 2003
- Oriëntatie van de instellingarts van huize Albertine, Elmer Ho A Sjoel in het Zonnehuis 2003
- Het verzenden van lectuur

- Financiering van de achtererfscheiding ter beveiliging van het wandel / loopcircuit voor bewoners.
- Intensiveren van de relatie met de koepel organisatie VPSI

--

Met mijn vertrek betekent het niet dat de samenwerking met Huize Albertine ophoudt. Het Stichtingsbestuur in Paramaribo heeft een opvolger uit Nederland op het oog die zich in het Zonnehuis heeft kunnen oriënteren. Bij deze ontmoeting zijn de achtergronden van de samenwerking met het Zonnehuis verduidelijkt.

Afdeling molenbos

Deze afdeling richt zich op de Palliatieve Terminale Zorg.

Het begrip Palliatieve zorg wordt ondermeer in een WHO publicatie 1990 omschreven als een continu actieve en integrale zorg voor patiënten en hun familie door een interdisciplinair team op het moment dat medisch gezien geen genezing meer wordt verwacht.

Het doel van de palliatieve zorg is de hoogst mogelijke kwaliteit van leven, zowel voor de patiënt als voor de familie, waarbij de patiënt wordt benaderd als een gelijkwaardig en medeverantwoordelijke partner.

Palliatieve zorg beantwoordt aan fysieke, psychologische, sociale en spirituele behoeften; zonodig strekt palliatieve zorg zich uit tot steun bij rouwverwerking"

Op de afdeling Molenbos mocht ik met Hilma van Tuyll meelopen. Er zijn vijf bedden beschikbaar voor permanente zorg. De cliënten hebben meestal verschillende behandelingen achter de rug, zoals gemokuren, bestralingen en of operaties die het lichamenlijk ziekte proces niet hebben kunnen stuiten. De cliënt heeft weinig energie om zowel psychisch als lichamenlijk de strijd tegen de ziekte aan te gaan, omdat hij / zij bij kleine inspanningen vermoeid raakt.

In de terminale fase zijn er vaker lichamenlijke klachten zoals pijn, misselijkheid, braken, benauwdheid en niet zelden periodes van depressiviteit. Pijn beheersing en - bestrijding vormen naast de psychologische, sociale en spirituele problemen een belangrijk aandachtsgebied.

Bij dementerenden die in de terminale fase verkeren is de zorg gericht op maximale waarborging van veiligheid en waardigheid, hierbij wordt voornamelijk uitgegaan van de eigen wensen en voorkeuren ten aanzien van de kwaliteit van het leven.

De wensen spelen in zoverre een rol als er bij eerdere ontmoetingen over gecommuniceerd is geworden. De familie kan hierin een ondersteunde rol vervullen, omdat zij de cliënt beter kennen en weet hebben van de wensen en voorkeuren. Het levensverhaal van de bewoner, foto's, favoriete muziek kunnen een handig hulpmiddel zijn.

In de laatste fase van het dementeringsproces is veelal verbaal geen communicatie meer mogelijk. Dan worden non verbale uitingen en het gedrag de graadmeter voor vertaling van het gevoel van welbevinden. Het aanbieden van aangename lichamelijke prikkels en het reduceren van onaangename prikkels zijn in dit stadium erg belangrijk. Als het terminale proces vanuit een lichamelijke of psychogeriatrische oorzaak doorgemaakt wordt, blijven het volwaardige mensen die op een waardige wijze mogen sterven en recht hebben op onze volledige ondersteuning.

Afdeling Sterkenburg

Op deze afdeling worden Korsakov patiënten behandeld, het behandelplan is hetzelfde als bij de Stichting Keizorg waar hierop reeds uitvoerig is ingegaan. Ik mocht met toegewijde medewerkers optrekken. Het eindeloze geduld met mensen die om de haverklap om een sigaretje komen vragen, terwijl net is uitgelegd om hoe laat de sigaretten worden gerookt, is werkelijk bewonderenswaardig. Piet van Wijck en zijn team vullen elkaar goed aan, tevens spelen ze op een toegewijde manier in op de behoeften van de cliënten.

Stichting Philadelphia

Deze stichting stelt zich ten doel mensen met een verstandelijke beperking in hun eigen omgeving te ondersteunen, vanuit deze omgeving worden zij gestimuleerd een waardige plaats in de samenleving in te nemen. Het accent ligt daarbij op individu gerichte ondersteuning met meer keuze vrijheid voor de cliënt.

De naam Philadelphia is ontleend aan de bijbel en betekent liefde en betrokkenheid tot de medemens ingegeven door de relatie met God. De organisatie is zich van bewust dat deze aspecten alleen niet voldoende zijn, vandaar dat ze een professionele aanpak voorstaat waar verschillende disciplines bij aanwezig zijn.

Bij de aanvraag voor eventuele ondersteuning gaat er eerst een oriënterend gesprek aan vooraf, hierbij wordt er zorgvuldig op ingegaan, hoe de visie op mensen met een handicap, de zorgverlening en werkwijze van Philadelphia is.

Bij uiteenlopende visies wordt er met elkaar afgestemd om tot eenduidigheid te komen. Alleen als de visies gedeeld kunnen worden kan de volgende fase worden ingegaan.

In de vervolgfase wordt door de medewerkers de zorgvraag uitgediept, de z.g. hulpvraag verduidelijking er wordt zorgvuldig geluisterd en overwogen of aanvullend onderzoek en observatie noodzakelijk is.

De uitkomsten worden in een rapport vervat, waarin de zorgvraag, zorgaanbod en het mogelijke verloop van de ontwikkelingen voor de komende perioden worden vastgelegd.

Vervolgens wordt door een onafhankelijke indicatie commissie bepaalt wat de aard van de ondersteuning zal zijn en welk budget hiervoor wordt aangesproken.

Een zorgverleningcontract is een wezenlijk onderdeel waarin de condities/ afspraken m.b.t. de zorgvraag van de cliënt en het zorgaanbod door de instelling zijn opgenomen.

Geestelijke verzorging.

Philadelphia besteedt evenals de stichting Fatima ook veel zorg aan levensbeschouwelijke zaken van de cliënten. In het gesprek met de pastoraal werkers zijn de verschillende invalshoeken mbt de spirituele benadering toegelicht.

Bij de pastorale begeleiding wordt ook gewerkt met handreikingen afgestemd op de behoeften van de doelgroep.

De Alzheimer Stichting

In januari 1984 kwamen na een televisie uitzending over dementie meer dan 20 duizend reacties bij de stichting Korrelatie binnen. Hieruit bleek hoe groot de behoefte aan voorlichting over het betreffende onderwerp was.

Er was grote behoefte aan opvang en begeleiding van mensen die door dementie getroffen waren. Maar de kreet om ondersteuning betrof ook partners en familie. Als antwoord op dit signaal uit de samenleving werd op 28 december 1984 de Alzheimer stichting opgericht.

Dit jaar viert de organisatie haar twintig jarig bestaan, met het ontplooiën van een aantal evenementen wordt dit jubileum gevierd.

De medewerkers erkennen dat het taboe rondom dit begrip nog niet helemaal is verdwenen. De organisatie wil deze negatieve beeldvorming helpen verbeteren door het accent te leggen op kunst en dementie.

Tijdens het congres zullen kunstwerken van dementerenden worden geëxposeerd.

Met de heer Marco Blom, voorzitter van de Alzheimer stichting is een gesprek geweest over de mogelijkheden voor samenwerking met Suriname. De gedachte aan het oprichten van één of meerdere alzheimer cafés is besproken en zal verder na terugkeer worden uitgewerkt. Het zou misschien niet in de vorm zoals het hier in Nederland georganiseerd is worden uit gewerkt, maar een combinatie van activiteiten die in de buurtcentra in Suriname plaatsvinden zou een optie kunnen zijn. Onderzoek en deskundigheidsbevordering, het aanleveren van lectuur is ook onderdeel van het gesprek geweest.

Stichting Wiesje

Deze Stichting is door Mevrouw Gerda Havertong in het leven geroepen met het doel verbetering te helpen brengen in de zorg aan dementerenden in Suriname. Door middel van een kenniscentrum tracht St. Wiesje de Surinaamse gemeenschap van informatie te voorzien.

Tegenover het verpleeghuis Evie in Ellen {district Commewijne } zal Wiesje op korte termijn met een psycho-geriatrische verpleegunit van start gaan. De locatie is bewust gekozen zodat er met het somatische verpleeghuis Evie samengewerkt kan worden.

In een ontmoeting met het Stichtingsbestuur van Wiesje, is de Surinaamse delegatie ingegaan op de actuele situatie in ons land.

Voor de toekomst ligt het accent in Suriname voornamelijk op training, onderzoek naar voorkomens en vormen van dementie, alsook op het opstarten van units voor dementerenden in de zorginstellingen. Wiesje toont zich bereidt hieraan mee te werken.

Bezoek aan Arcares

Arcares is de koepelorganisatie voor Zorginstellingen in Nederland. Ernst v Drumpt en ik hebben met Lex Staal informatie uitgewisseld over de VPSI als koepel voor de Zorg instellingen in Suriname. De vraag die aan de orde kwam was, wat Arcares als Nederlandse koepel voor Suriname zou kunnen betekenen. Er wordt overwogen of de Nederlandse koepel de publiciteit uit Suriname zou kunnen ondersteunen. Voorts gaf de heer Staal aan ook zitting te kunnen nemen in de werkgroep ter ondersteuning van het werk in Suriname.

Bezoek aan Zeist (ZZG), Het Zeister Zendings Genootschap

Deze organisatie is een Hernhutter Zendingsbeweging voor wereld diaconaat en zending die sinds 1793 aan de weg timmert. Vanwege de nauwe banden met Huize Albertine was het prettig om uitgenodigd te worden bij de weekopening.

Tijdens deze meeting waren aanwezig de bisschop en een lid van het Provinciaal bestuur uit Jamaica, de Algemeen secretaris van het ZZg en enkele medewerkers, de voorzitter van de Europees Continentale provincie, de directeur van het Didactisch centrum Suriname en ik.

Wij werden door Algemeen secretaris Mr. Job van Melle welkom geheten en kregen elk de gelegenheid iets te vertellen over onze organisatie.

Het was goed om te horen hoe er in Jamaica hard gewerkt wordt om het eiland na de orkaan weer op te bouwen. De betrokkenheid van de bevolking bij de wederopbouw was ontroerend. De waardigheid waarmee de situaties aan ons werd verteld was zeer prijzenswaardig.

Met andere woorden hebben wij in materieel opzicht bijna alles verloren, maar het geloof dat wederopbouw mogelijk is houdt ons staande.

Zinzendorf lezing

In het jaar 2000 werd de 300^e geboortedag van Zinzendorf, de stichter van de Hernieuwde Broeder Uniteit, herdacht.

In het kader hiervan is er toen een Symposium georganiseerd.

Als uitvloeisel van dit Symposium is besloten twee jaarlijks een Zinzendorf lezing te organiseren. Met deze lezing wordt beoogd periodiek aandacht te schenken aan thema's die te maken hebben met de theologische en missionaire erfenis van Zinzendorf en wordt er telkens weer nagegaan welke betekenis dit voor het geloof en het samen leven heeft.

Het Thema voor dit jaar was: " Hernhutter Dagteksten 275 jaar: Uitdagend en verassend actueel".

De lezing werd verzorgd door dr. Hans-Beat Motel uit Königsfeld {D}.

Er is ingegaan op de geschiedenis, functie en betekenis van de Hernhutter dagteksten, zoals ze ingesteld zijn door Zinzendorf.

Na deze inleiding volgde er drie individuele statements over de dagteksten van de betreffende dag, de betekenis en de interpretatie ervan. Het gesprek dat naar aanleiding van dit statement plaatsvond was erg boeiend.

Voor de officiële afsluiting met Liturgische viering vond nog de presentatie van de volgende brochures en boeken plaats " Het visoen van Herrhut" door Bisschop Ds. John Kent, rector van het Theologisch Seminarie der Evangelische Broeder Gemeente in Suriname {EBGS}.

Het herdenkingsboek " de Dagteksten" door drs Henk Esajas, lid van de Europees Continentale Provincie van de Broeder Uniteit.

"Een boekje open" over de dagteksten door Ds Hans Rapparlé {EBG Ziest}

Een ander zeer belangrijk evenement betrof de Inwijding van Ds Humbert Hessen tot Bisschop van de Unitas Fratrum{ Broeder Uniteit} op zondag 21 november. In de plechtige bijeenkomst waren Bisschoppen, predikanten en Presides uit verschillende provincies aanwezig. Verschillende zangkoren brachten luister bij aan deze inwijdingsdienst.

Bezoek aan het Regionaal Opleidings Centrum Amsterdam

Dit centrum verzorgt verschillende opleidingen zoals:

- Helpend welzijn / Helpende Gezondheidszorg
- Sociaal Pedagogisch werker niveau 3 en 4
- Sociaal cultureel werker
- Praktijkopleider

Voor de meeste opleidingen kan er gekozen worden tussen twee leerwegen nl: de beroeps Opleideinde Leerweg(BOL) bij deze leerweg gaat de student de hele week naar school en loopt stage bij een erkende instelling. De begeleiding vindt zowel op school als op het stage adres plaats.

De andere leerweg betreft de Beroeps Begeleidende Leerweg, de student werkt drie dagen per week en bezoekt de resterende dagen of avonden de school. Voordat de studie begint wordt er met, de werkgever en het Landelijk orgaan voor beroeps onderwijs een overeenkomst getekend. Van Annet Bool, Coördinator opleidingen, begrepen wij dat er veel studenten van Surinaamse afkomst de school bezoeken.

Wij mochten de Surinaamse situatie belichten en mogelijkheden voor eventuele samenwerking bespreken. Er werd gedacht aan uitwisseling en het aanreiken van vaklectuur.

Overzicht bezochte congressen en of Symposia

1. Belevingsgerichte zorg: in Bernardus Fontis in Amsterdam op 30 september 2004.
2. Nationaal Congres" Kunst of Vliegwerk Van de Alzheimer stichting op 29 oktober 2004.
3. Congres ASVZ Groep ambulante dienstverlening in de care sector Thema " nieuwe vragen, nieuwe antwoorden op 18 november 2004.
4. Congres Innoforte (Kleinschalig wonen de sleutel tot succes) op 25 november 2004.

Afscheid van en dankwoord aan mijn Nederlandse Collega's

Het hele leven kent momenten van elkaar verwelkomen en weer afscheid van elkaar nemen. Mijn twee en tachtig jarige moeder zegt " alles is voor een tijdje". Ook dit bezoek aan Nederland valt onder het tijdelijke. Ik heb veel nieuwe mensen en instanties leren kennen. "Over Netwerken gesproken."

De initiatiefgroep heeft voor een onvergetelijk afscheidsdiner gezorgd in "Landgoed Groot Warnsborn", een bosrijke omgeving in Arnhem.

Vanwege de stilte, de geur en de geluiden van het bos waande ik mij in het tropische regenwoud van Suriname.

De maaltijd was smakelijk en goed verzorgd en gaf een goed gevoel van saamhorigheid.

Ik wil hierbij de initiatiefgroep 2003 en de directie van het Zonnehuis-Doorn, maar ook Joanne voor haar grote betrokkenheid bij de uitvoering van de stages, heel hartelijk dank zeggen voor de begeleiding en ondersteuning in de afgelopen drie maanden, voor kosten van de ticket en het onderhoud waar zij voor gezorgd hebben.

Ernst v Drumpt en Ineke de Jong- Eysberg met wie ik vaker mocht optrekken, hartelijk dank voor jullie inzet. Mogen deze twee namen alle anderen vertegenwoordigen die hebben bijgedragen aan het welslagen van dit bezoek. Ook dank voor het ter beschikking stellen van de computer waardoor ik vanuit Suriname het contact beter kan onderhouden.

Een woord van dank ook aan mijn Surinaamse collega's Willy, Dennis en Ponimin voor jullie ondersteuning, voor, tijdens en na het congres, moge het ons gegeven zijn om de komende periode op de zelfde wijze verder te gaan. Ik zal nog vaak terugdenken aan de momenten op de stations en de vele treinreizen.

Dank aan het bestuur en de directieleden, Marja Themen en Vincent Kok Sey Tjong, van de VPSI voor het in mij gestelde vertrouwen en hun ondersteuning.

Dank aan mijn familie in Nederland Arthur en Mildred, Greet en Harry, Emma voor alle verwennerij in de weekends.

Dank aan het thuisfront Regillio, Novella, Hesdie, en mijn moeder voor het regelmatig telefonisch contact.

Dank aan de volgende organisaties voor het ter beschikking stellen van tickets: Stichting Wiesje, de Surinaamse luchtvaart Maatschappij, Staatsolie Suriname, het Zonnehuis-Doorn.

Tenslotte dank aan een ieder veraf of dichtbij die betrokken is geweest bij deze oriëntatie.

Conclusies en aanbevelingen

Algemene conclusie: de Nederlandse samenleving wordt nu sterk bepaald door automaten. Op de stations in grote steden is er meestal iemand aanwezig die reizigers wegwijs kan maken met het gebruik van de automaat. Op kleinere stations is dat niet het geval, soms tot grote verlegenheid van de reiziger. Het reizende publiek bestaat ook uit ouderen. Gezien de vergrijzing in Nederland, lijkt het mij zinvol na te gaan op welke wijze oudere reizigers beter geaccommodeerd zouden kunnen worden.

Specifiek

De zorg instellingen gaan nu over tot kleinschalig wonen. Deze woonvorm is kleiner en overzichtelijker voor werkers aan het bed. Het proces naar kleinschaligheid vindt echter plaats binnen het systeem van grootschaligheid. Managers blijven leiding geven aan meerdere kleine locaties die samen een grote formatie blijven. Op de werkvloer is de kleinschaligheid wel zichtbaar. Ik weet niet of de werkdruk voor de Managers hierdoor minder wordt. Misschien zou dit nader bekeken kunnen worden.

November 2004
S.Majana-Zamuël